

ERGENLERDE DİNÎ TUTUM VE DAVRANIŞLAR

Yrd. Doç. Dr. Emine KESKİNER

İSTANBUL TİCARET ODASI ŞEHİT RAGİP ALİ BİLGEN ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ

14.12.2017

Dönemin Genel Özellikleri

- Fizyolojik değişim, cinsel gelişim
- Fiziksel Görünüm (Dış görünüş takıntısı)
- Ebeveynle ilişkilerde uyumsuzluk ve olumsuzluklar yaşama, ağırlıklı olarak anne-ergen ilişkisinde, otorite çatışması, bağımsızlık arayışı
- Kaçınılmaz duygusal çatışma ve çelişkiler, duygusal gelgitler...
- Arkadaş sayısında artış, arkadaş grubuna bağlılık, akranları tarafından sevilme arzusu. Ahlakî açıdan kabul etmese bile çoğunluğa uyabilir.

Dönemin Genel Özellikleri

- Kızlar arasında gruplaşmaların göze çarpması (erken ergenlik)
- Utangaçlık, çekingenlik ve sosyal ilişkilere girmekten uzak durma
- Var olan benliği keşfetme, kendini anlayabilme ve başkaları tarafından anlaşılabilme arzusu
- Yetiştirildiği ortamın değer yargılarını sorgulama
- Karşı koyma, özellikle kısıtlamalara karşı gelme

MAHREMİYET EĞİTİMİ ve ÖZDEŞLEŞME

- Ergenlikte sorun, karşı cinse heyecan duymak değil, kendini bu heyecana kaptırmaktır. Hiç kimseye ilgi duymaması fitrata aykırıdır. Bu duyguların nasıl yönetileceği konusunda **açık bir rehberlik** yapılmalıdır.
- Bu dönemde yeni özdeşim modelleri seçilir. Bu özdeşim modellerinin seçiminde çocukluk döneminde ailede hakim olan değerlerin etkisi devam eder. Kendisiyle ortak değerleri paylaşan kişilerle arkadaşlık yapmayı tercih eder. (çevre seçimi)

Ergenlik Dönemindeki Dinsel Davranış Eğilimleri

- Dinî uyanış ve bilinçlenme
- Geleneksel değerlere karşı tenkit, tepki, şüphe ve güvensizlik tutumlarının gelişmesi
- Yeni dinî arayış ve tercihlere yönelme
- Geçici ya da uzun süreli dine ilgisizlik
- Dinî bir grup veya cemaat içinde kendini bütünüyle dine verme...

Dinî Őuurun uyanması (12-14 yaş)

- Soyut dűŐünme aŐamasına geçiŐle birlikte, dinî inanç ve deđerler önem kazanır. Bu yaŐlardan itibaren sıkça sorulan sorular:
- Ölüm, ölümden sonraki hayat, cennet-cehennem
- Melek, ruh, Őeytan, cin, sihir, muska...
- Evren, yaratılıŐ, insanın yaratılıŐı
- Allah inancı, Allah'a karşı görevlerimiz
- Kader ve kaza ile ilgili sorular
- Helaller, haramlar
- Diğer dinler ve inançlar ile ilgili sorular (daha ziyade internetin etkisiyle)

Dinî Şüphe ve Tereddütler (14-18 yaş)

- Araştırmalar %20-30 dolaylarında gençlerin dinî şüphe tecrübesi geçirdiğini göstermektedir.
- Dinî şüphe ve çatışmaların iki temel özelliği: Duygusal olması ve çoğu zaman başka alanlardaki uyumsuzluk ve çatışmalardan kaynaklanması.
- Bu durumda **etkili olan faktörlere** gelince;
- Bağımsızlık duygusunun uyanmasıyla, her türlü otoriteyi reddeden isyankar eğilimin gelişmesi, yetişkinlere güvenin sarsılması.
- Ergenin anne ve babaya saygı ve itaatin gerekliliğini vurgulayan dinî inanç ve gelenek ile aile baskısından kurtularak bağımsız olma isteği arasında çelişkili ve kararsız bir durum yaşaması

Dinî Şüphe ve Tereddütler

- Cinsel güdülerin doğuşu ve suçluluk duygusunun belirmesi; nefsânî arzuların dinî ahlak kurallarına karşı ayaklanması
- Hayatın anlamsızlığı, mantıksızlığı duygusunun güçlü etkisi
- Dinî konularda bilgi eksikliği ve rehbersizlik.
- **Hatalı, yetersiz, tutarsız din eğitimi sebebiyle**, uygunsuz ve başarısız bir dinî sosyalleşme ortaya çıkması
- Günlük hayat olayları ve bazı bilimsel teorilerle dinî inanç ve öğretiler arasında bir uzlaşmazlık ve çelişki görülmesi

Dinî Şüphe ve Tereddütler

- Dinî temsil konumunda olan ya da inançlı olarak nitelendirilen insanların uygulamaları ile dinî bilgiler arasında çelişkilere şahit olunması: Ergenin gözünde din, dindar insan demektir. Bu yüzden dindarların özellikle ahlaka uymayan davranışları onlarda büyük tereddütler ve tepki uyandırır.
- Dindarlığın Gelenekçi ve Yenilikçi şekillerini kabullenenler arasındaki anlaşmazlıkların göz önünde yaşanması: Birbirine zıt dinî anlayış ve yorumlarla karşı karşıya kalan gençlerin bu durumda aşırı uçlara kayması ya da dinî ilgisizlik ve güvensizlik tutumu geliştirmelerinin önünü almak kolay değildir.

Suçluluk ve günahkarlık duyguları

- Suçluluk duygusunun en önemli kaynağı, cinsel güdünün uyanmasıyla birlikte ortaya çıkan ahlâkî sorunlardır.
- Araştırmalar gençlerin önemli bir bölümünün dinsel ve cinsel eğilimleri arasındaki çatışmadan doğan suçluluk ve günahkarlık duygusundan rahatsız olduklarını göstermektedir.
- Cinsel tatmini yalnızca evlilik ilişkisi içerisinde normal ve meşru kabul eden dinî ahlâkî değerlerle modern tüketim toplumunun haz ahlakı arasında sıkışıp kalma.
- Suçluluk ve günahkarlık duygusu marazî bir hal alacak kadar yoğunlaşmadıkça, ergenlerin dinsel gelişiminin dinamik kaynaklarından birini oluşturur.

İbadetlerden uzaklaşma ya da Aşırıya gitme

- 2015'te yapılan bir araştırmaya göre aileler, ergenlerle en çok düzenli ibadet etme, namaz kılma noktasında sorun yaşadığını dile getirmektedirler (Çocukluk yıllarının ve yöneltici çevrenin önemi)
- Bağımsızlık duygusunun uyanmasıyla birlikte dinî görev ve Allah'a karşı borç duygusunda bir azalma, dinî pratikleri yerine getirmekten büyük ölçüde uzaklaşma eğilimleri görülebilir.
- Diğer taraftan dünyadan el etek çekmeye varan bir dinî anlayış ve uygulamaya kaymalar da görülebilir. (Böyle gençlere Peygamberimiz kendi sünnetine uygun bir tarzda orta yolda yürümeleri tavsiye ve uyarısında bulunmuştur.)

Ortamın Etkisi

- Gençlerin dinî yönelimlerinde, değişen toplumsal şartlara göre bazı değişikliklerin olması kaçınılmazdır.
- Yaşı gereği değer yargıları hızla değişen gencin, yaşadığı toplumun değerlerinin hızla değişmesi karşısında bunalıp bocalaması doğaldır. Bu durumda genç insan;
- ya hiçbir değere inanmayan, ideal ve amaçtan yoksun, günöbirlik uğraşlar ve maddi zevklerle oyalanan, kendine ve çevresine yabancılaşan bir tip haline gelmekte
- Ya da bir takım dinî ve ideolojik gruplara katılarak «**kimlik yitimi**» noktasına varan bir bağlanmaya girebilmektedir.

Günümüz Gençliğini Etkileyen Faktörler

- **Aşırı hoşgörölü** bir ortamda yetişme/ özgürlüklerinin sınırlarını belirlemede zorlanma, doyumsuzluk
- Anne ve baba ile yeterince vakit geçiremememe
- Bilgisayar oyunları, TV vasıtasıyla sayısız şiddet örneğine maruz kalma, şiddete karşı duyarsızlaşma
- Okuma alışkanlığının kaybolması, 300-400 kelimeyle sınırlı bir kelime hazinesine sahip olma
- Kablo bağlantılı bir kuşak olma, yüz yüze iletişim imkanından yoksunluk, yaşamın tek tipleşmesi
- Tüketim endekli popüler kültür ortamı

Son olarak birkaç tavsiye...

- İyi bir öđütçü değil, iyi bir dinleyici olmak,
- İletişimin kopmasına izin vermemek: Ergenin sessizliğinin hırçınlığından daha tehlikeli olduğunun farkında olmak
- Ergen boş bırakılmamalı. Boş kaldıkça ya kendini yer, ya çevresini! Sanat veya sporla ilgili faaliyetlere yöneltme
- **Akran dostluğu**nun önemine binaen tutum ve davranışları değer yargılarımıza uygun akranlarıyla biraya gelmesine yardım etme

Son olarak birkaç tavsiye...

- **İnternete dikkat!** İnternetin gençlere sunduğu iki önemli imkan:
- Yalnızlık ve sosyal izolasyonu ortadan kaldırma
- Düşüncelerini rahatça ifade edebilme, çevrim dışı hayatından farklı bir karaktere bürünme (Yüzyüze olduğundan daha kaba saba, sorumluluğunu yitirmiş farklı bir kimlikmiş gibi davranma)
- Fiilen yaşamaktan çok yaşar gibi gösterme!
- **İnternet bağımlılığı:** Arkadaş yokluğu gençlerin internet bağımlılığına neden olabilecek bir faktörken, interneti fazla kullanan akran gruplarından ayrı kalma endişesi de internet kullanımının artmasına yol açmakta.

İnternet Kullanımı

- Kullan-çık prensibi
- Sınırlı internet
- Aile profilinin aktif hale getirilmesi
- **Paralı oyunlar ve cinsel içerikli siteler** ergenin kendi başına kolaylıkla baş edebileceği alanlar değil!!!
- **ALTERNATİF FAALİYETLER BULUP YAPMAMIZ LAZIM**